
Måling av psykiske vansker hos barn

DOKTORAVHANDLINGER

TORUNN STENE NØVIK

Avdeling for akuttpsykiatri

Ullevål sykehus

0407 Oslo

Psykiske lidelser blant barn og ungdom er et betydelig helseproblem. Spørreskjemaer kan bidra til å identifisere barn som trenger videre utredning og behandling. Det amerikanske spørreskjemaet Child Behavior Checklist gir informasjon fra flere informanter om emosjonelle problemer og atferdsproblemer hos barn og ungdom over et vidt aldersspekter. Det inneholder en sosial kompetansedel og en problemdel med 120 spørsmål. I undersøkelsen ble foreldreskjema, lærerskjema og selvrapporteringsskjema for ungdom oversatt til norsk og sendt til et tilfeldig utvalg av 2 600 barn og ungdom i alderen 4 – 16 år i Oslo og Lofoten. For å validere spørreskjemaene ble det gjennomført et semistrukturert psykiatrisk intervju med 77 barn i aldersgruppene 9 – 10 og 14 – 15 år og deres foreldre.

Foreldrene rapporterte hyppigst aggressiv og regelbrytende (eksternaliserende) atferd hos de yngste barna. Angst, depresjon, tilbaketrekning og somatiske plager (internaliserende atferd) ble rapportert hyppigst hos de eldste. Gutter viste hyppigere eksternaliserende atferd og piker internaliserende atferd, men forskjellene mellom kjønnene var mindre enn rapportert i andre land. Foreldre med lavere sosioøkonomisk status rapporterte mer problematferd og lavere sosial kompetanse. Problemnivået bekreftet funnene i andre nordiske undersøkelser og det var liten forskjell mellom by og land. Svarprosenten var 45. Representativiteten ble dermed for lav til at det kan utarbeides en norsk form for spørreskjemaet på bakgrunn av undersøkelsen. Total problemskåre viste seg egnet til å fange opp barn med psykiatrisk diagnose og redusert funksjon. Blant problemleddene var det ulykkelig, trist og deprimert som hadde den høyeste positive og negative prediktive verdi for psykiatrisk diagnose. Bekreftelse av dette leddet indikerer ikke nødvendigvis depresjon hos barnet, men et generelt behov for hjelp.

Befolkningsmaterialet ble sammenliknet med et stort, landsrepresentativt tvillingmateriale. Det var liten forskjell på skårene til 915 tvillingpar og barn fra befolkningen. En sammenlikning med 152 barn med familiær hyperkolesterolemi gav ytterligere støtte til funnene fra befolkningsundersøkelsen. Barn med denne sykdommen hadde ikke flere symptomer, men uttrykte mer bekymring for sine foreldres helse. En klinisk utprøving av de anvendte metodene ble gjennomført ved sammenlikning av resultater for velfungerende barn, barn med emosjonelle forstyrrelser og barn med hyperkinetiske forstyrrelser og atferdsforstyrrelser. Flere syndromskalaer skilte signifikant mellom de diagnostiske gruppene. Forskjellene mellom gruppene var størst for aggressiv og regelbrytende atferd og oppmerksomhetsproblemer.

Spørreskjemaene er anvendbare for å beskrive nivå av psykososiale problemer i forskning og klinikk. Skårene ved første kliniske undersøkelse av barnet kan brukes som et utgangspunkt for å overvåke videre symptomutvikling. I klinisk arbeid kan det være nyttig å sammenlikne informasjon om barnet fra flere informanter. Det er utarbeidet profiler for dette basert på amerikanske undersøkelser. Bruk av spørreskjemaene i forskningsprosjekter i flere land bidrar til å utvikle en felles metodologi for vurdering av barn med psykiske vansker. Et langsiktig mål med dette arbeidet er å komme frem til mer valide begreper for psykiske vansker hos barn.

- *Avhandlingens tittel*
 - Validity and use of the Child Behavior Checklist in Norwegian children and adolescents. An epidemiological and clinical study
 - *Utgår fra*
 - Senter for barne- og ungdomspsykiatri
 - Instituttgruppe for psykiatri
 - *Disputas* 22.1. 2000
 - Universitetet i Oslo
-

Publisert: 20. mars 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 25. februar 2026.